יג: לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ירקבו מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח ואיזהו עיקור [א]נועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה אמר אביי שאני התם משום בזיון קדשים ונשחטיה מישחט אתו בהו לידי תקלה ולישויה גיסטרא אמר אביי אמר קרא [ב]ונתצתם את מזבחותם [וגו'] לא תעשון כן לה' אלהיכם רבא אמר מפני שנראה כמטיל מום בקדשים נראה מום מעליא הוא [ג]ה"מ בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה השתא דלא חזי להקרבה לית לן בה וליהוי כמטיל מום בבעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור בעל מום נהי דלא חזי לגופיה [ד]לדמי חזי לאפוקי הכא דלא לדמי חזי ולא לגופיה חזי אשכחיה רבי יונה לרבי עילאי דקאי אפיתחא דצור א"ל קתני בהמה תיעקר עבד מאי עבד ישראל לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי עבד עובד כוכבים מאי א"ל [ה]מאי קא מיבעיא לך תניא [ו]העובדי כוכבים והרועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין א"ל ר' ירמיה לר' זירא קתני לוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות עבד ישראל או דלמא אפי' עבד עובד כוכבים א"ל מסתברא עבד ישראל דאי עבד עובד כוכבים למאי מיבעי ליה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש [ז]אפילו עבד עובד כוכבים מפני שמכניסו תחת כנפי השכינה אמר רב אשי אטו בהמה מאי מכנים תחת כנפי השכינה איכא אלא משום מעוטייהו וה"נ דממעטי שרי: רבי יעקב זבן סנדלא ר' ירמיה זבן פיתא אמר ליה חד לחבריה [ח]יתמא עבד רבך הכי אמר ליה אידך יתמא עבד רבך הכי ותרוייהו מבעה"ב זבון וכל חד וחד סבר חבראי מתגר זבן דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא לא שנו אלא בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה אבל בלוקח מבעה"ב דלא שקלי מיניה מיכסא מותר א"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא אילמלא היה ר' יוחנן הא זימנא באתרא דקא שקלי מיכסא אפי' מבעה"ב הוה אסר אלא אינהו היכי זבון מבעה"ב שאינו קבוע זבון: **מתני'** [ט]אלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים אצטרובלין ובנות שוח ופטוטרות ולבונה ותרנגול הלבן רבי יהודה אומר [י]מותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו ומוכרו לו לפי שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים [יא]ושאר כל הדברים סתמן מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל טב וחצב [יב](ונקלב) אסור למכור לעובדי כוכבים: **גמ'**

ירקבו. פי' וימיחם במקום שלא יהא נקל לבא לידי תקלה ושם יקבו: **יוליכם לים המלח.** משום דשדי להו בעיניהו דבלא שמיקה גרע ים המלח ה"ה כשאר נהרות ע"י שמיקה כדמשמע פרק כל שעה (פסחים דף כח. ושם ד"ה עבודת כוכבים) וכעובדא שהבאתי גבי רב יהודה ואע"פ שלא האריך התלמוד להזכיר שמיקה אפ"ה ודאי גרע: **נועל דלת בפניה.** אין למתוה על בכור בזמן הזה אמאי לא הצריכו לנעול דלת שלא יבא לידי תקלה ולא נצטרך להמתין עד שיפול בו מום דהאי דמצרכינן הכא משום קנאת הוא שהקדים על מנס ועוד אי נפל ביה מומא הכא לא שרי אלא על ידי פדיון אבל בכור שהוא קדוש מאליו ולא על ידו (כ) בלה הקדושה אין לקנסו אלא יתמתין עד שיפול בו מום ויאכל במומו בלא שום פדיה ואף על פי שהוא יכול להטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם ויפקיענו מקדושת בכור למזבח רק שיתננו לכהן ולא תתרע בו עוד תקלה אם לא עשה אין לקנסו בכך ולהצריכו נעילת דלת: **ונשחטיה** מישחט. פ"ה ואי משום שמוטי מון אקדשי בדק הבית לא מיתייב כדתני' פרק [שני שעיריס] (יומא דף סג:) שומע אני כו' משמע דלא אייריי הכא אלא בקדשי בדק הבית וקשיא דא"כ כי משני רבא מפני שנראה כמטיל מום בקדשי בדק הבית מאי מטיל מום איכא הא כי כתיב (ויקרא כב) כל מום לא יהיה בו בקדשי מזבח כתיב ועוד מדקתמיה הני מילי בזמן שביהמ"ק קיים דחזי להקרבה אלמא בקדשי מזבח אייריי לכך פירש ר"י דבקדשי מזבח אייריי ובזמן הזה אין מייב שומט מון מאחר שאינו ראוי לגיאתם פתח אהל מועד מידי דהוה אשלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות היכל דפעוי למ"ד פרק שני שעיריס (שם.) מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי ועוד י"ל דלעולם בקדשי בדק הבית מיירי וכיון בא לפרש הטעם בקדשי מזבח וגזירה קדשי בדק הבית אטו קדשי מזבח דבלאשכחן גבי גיחה ועבודה בפרק ראשית הגז (חולין דף קלה.) דגזרינן קדשי בדק הבית אטו קדשי מזבח והאי כי פריך ונשחטיהו מישחט אקדשי בדק הבית פריך והוה מלי לשנויי גזרה משום קדשי מזבח והתם אסור משום שמוטי מון אלא שפיר קא משני (ל): **עבד** עובד כוכבים. טעמא דמכניסו תחת כנפי שכינה דמייב בכל המצות שהנשים חייבות דגמרינן לה לה מאשה (ניטין דף מא.): **והרועין** בהמה דקה. שלהן אבל של אחרים לא דאין אדם חוטא ולא לו כדאמר בפרק קמא דב"מ (דף ה.) גבי הוא רעיא: **הכא** נמי משום מיעוטן. ואיתא דמפרש מפני שמכניסו סבר דלא שיך בעבד מיעוטייהו דאדרבה הוי ממעטו ישראל שאוכל משלו: **רבי** ירמיה זבן פיתא. וא"ת והלא פת עובדי כוכבים אסורה וי"ל דמיירי במקום שאין פלטר ישראל דלאחרינן לקמן פרק שני (דף לה.) ועוד י"ל דמיירי הכא לצורך עבדו עובד כוכבים או לצורך בהמתו אבן בירושלמי גבי האי עובדא שנייא היא משום מי נפש משמע דלגרסו קנאו והכי גרסינן בירושלמי ואתה לא לקחת גלוסקא מיומך אמר ליה שנייא היא משום מי נפש ואם תאמר והלא פת דבר שאין מתקיים הוא ואמרינן לעיל (דף ו:) דבר שאין מתקיים אין לוקחין מהם וי"ל דפת דבר חשוב הוא וקפץ עליה זבינא והוה כדבר המתקיים:

נועל דלת. ואין לה מה תאכל ותמות: **הכא משום כזיון קדשים.** דאי אמרת מיעקר אינה מתה מהרה גרלה בזיונה לזמן מרובה: **ונשחטיה מישחט.** דאי משום שחוטי מון אבדק הבית לא מיתייב וכדתניא [בשני שעיריס] (יומא דף סג:) שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקרבו וכו': **לידי תקלה.** לאכלה: **גיסטרא.** יתכנה לשנים הא ליכא כזיון קדשים דמתה מהר ותקלה ליכא דלא אכלי מינה: **ה"מ.** הוא דהוי מטיל מום גמור ואסור משום כל מום לא יהיה בו [ויקרא כב]: **בזמן שבית המקדש קיים.** דקרינא ביה תמים יהיה לרצון (ויקרא כב) להקריב אבל דשתא גרלה בעל מום הוא ולא אסור מדאוריתא: **וליהוי כמטיל מום בבעל מום.** לרבא פריך דאמר גרלה כמטיל מום כלומר מדרבנן הוא דאסור אמאי לא עבר מדאוריית' משום דלא חזי להקרבה הרי מטיל מום בבעל מום דמעיקרא לא חזי להקרבה ופליגי ביה תנאי בכורות (דף נב:) גבי בכור שנאמנו דם ואיכא למ"ד אסור להקיז אפילו הוא מת משום לא יהיה בו מום וה"ל למיתי מפני שמטיל מום בבעל מום ואמאי תנא גרלה: **לדמי חזי.** לחלנו כאמר ומקריב חלופין וקרינא בו תמים יהיה לרצון משום חלופין: **לאפוקי.** השתא כשאין בית המקדש קיים דשום בהמה לא חזיא לא לגופה ולא לדמי הלכך גרלה בעלמא הוא ולא מיתסר מדאוריית' אלא מדרבנן: **עבד מאי.** לקח שם עבד מאי לרבי נתן מה יעשה לו יעקרנו או לא: ה"ג **העובדי כוכבים והרועים בהמה דקה.** הן ישראל והן גוים הרי הן כעובדי כוכבים(ד): **ואין מעלין.** אותן מן הכור אם נפלו לתוכה אלא יניחם ויימותו: **ואין מורידין.** אותן לבור להמית אותן בידים. אלמא עבד עובד כוכבים אסור להמיתו בידים: **קתני.** לרבנן דפליגי עליה דר' נתן לוקחין מהן עבדים ושפחות: **למאי מיבעי ליה.** כלומר מאי מלוה יש כאן דנשרי ליה: **משום מעוטיהו.** שממעט העובדי כוכבים ומדלגן שלוקח בהמתם שמשתמשין בהן: **וכן סנדלא.** בידיד של עבודת כוכבים לקח סנדל מן העובד כוכבים: **יתמא.** בלא דעת: **עבד רבך הכי.** לעשות סחורה בשוק של עבודת כוכבים דשקלי מיניה מכסא ומהנה: **אילמלא היה רבי יוחנן באתרא דשקלי מכסא.** מבעלי בתים הוה אסר ליקח אפילו מבעל הבית והשתא (ה) דר' ירמיה קיים לן דשקלי מבעלי בתים: **שאינו קבוע.** ולא מסיק מוכסי אדעתייהו למיגבי מינייהו דלא תגר ולהו בעה"ב קבוע: **מתני' אילטרובלין וכנות שוח.** מפרש בגמרא (יד.): **אסור למכור לעובד כוכבים.** דלצורך עבודת כוכבים קבעי לה: **מוכר לו תרנגול לבן בין התרנגולים.** לקח עובד כוכבים מישראל תרנגולים הרבה מותר למכור מיניהם תרנגול לבן דכיון דשקיל מיניה אחריני לאו לעבודת כוכבים קא בעי להו: **תמתן** ופירושן מפרש בגמרא (יד.): **דקל טב חצב ונקלב.** מפרש בגמ' (שם): **גמ'** תוריתא

ו) לקמן כו. מהדרין מ. (תוס' דב"מ שם ס"ב). **ז)** [חולין קיז.]. **ח)** [ע"ל וקלם כך איתא לקמן יד.: אחה פעמים אבן כמשנה שבמשניות וכן בפי' הרמב"ם ריש"ל: בא"י הן ישראל והן עכו"ם הרי הן גזלנים. **ט)** [וע"ע תוספות זבחים נט. ד"ה על שלא נכנס וכו' ותוס' יומא סב. ד"ה שלמים].

תורה אור השלם

1. ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשרתיהם השרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: לא תעשון כן ליהוה אלהיכם:
דברים יב ג-ד

גליון הש"ם

גמ' הני מילי בזמן שבית המקדש קיים. עיין עוד תוס' מגילה דף י' ע"א ד"ה מ"ע הדר היא: **שם** לדמי חזי. ק"ל הא פלוגתא דר"מ וחכמים בנבור מתני' וכבור הא אין לו פדיון ואין תמורתה קרינה וא"כ לא חזי לדמי ולע"ג: תוס' ד"ה נועל וכו' אין לקנסו. עיין בכורות דף כח ע"א תוספות ד"ה כל ע"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אילמלא היה וכו' אפילו מבעל הבית והשתא דשקלי מבעלי בתים קשיא לן דר' ירמיה הכ"ל: **(ב)** תוס' ד"ה נועל וכו' כאה הקדוסה אין לקנסו. נ"ב משמע שאם לא לנעול לפניו הרשות כיון ואין אין מלן משום כזיון קדשים אבל הרא"ש כשם הר"מ אחמיר בדבר ע"ש ועיין עוד במ"ש הרא"ש סוף בכורות וכן הוא דעת ר"י ורביע אלמנן שחולקים על הר"מ ממין ממ"ש הסמ"ג והמרדכי ע"ש:

מוסף רש"י

מתה מאליה. כרעב (בכורות נג.). **והרועי בהמה דקה.** ישראל, שאחתן נוגעים שמרעים בהמתן בשדות אחרים (סנהדרין ל.). **לא מעלין ולא מורידין.** לא מעלים אותם מן הבור לגילום מן המיתה ולא מורידים אותם לגיר למיתם בידים (שם).

מסורת הש"ם

ו) לקמן כו. מהדרין מ. (תוס' דב"מ שם ס"ב). **ז)** [חולין קיז.]. **ג)** [ע"ל וקלם כך איתא לקמן יד.: אחה פעמים אבן כמשנה שבמשניות וכן בפי' הרמב"ם ריש"ל: בא"י הן ישראל והן עכו"ם הרי הן גזלנים. **ד)** [וע"ע תוספות זבחים נט. ד"ה על שלא נכנס וכו' ותוס' יומא סב. ד"ה שלמים].

תורה אור השלם

1. ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשרתיהם השרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: לא תעשון כן ליהוה אלהיכם:
דברים יב ג-ד

גליון הש"ם

גמ' הני מילי בזמן שבית המקדש קיים. עיין עוד תוס' מגילה דף י' ע"א ד"ה מ"ע הדר היא: **שם** לדמי חזי. ק"ל הא פלוגתא דר"מ וחכמים בנבור מתני' וכבור הא אין לו פדיון ואין תמורתה קרינה וא"כ לא חזי לדמי ולע"ג: תוס' ד"ה נועל וכו' אין לקנסו. עיין בכורות דף כח ע"א תוספות ד"ה כל ע"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אילמלא היה וכו' אפילו מבעל הבית והשתא דשקלי מבעלי בתים קשיא לן דר' ירמיה הכ"ל: **(ב)** תוס' ד"ה נועל וכו' כאה הקדוסה אין לקנסו. נ"ב משמע שאם לא לנעול לפניו הרשות כיון ואין אין מלן משום כזיון קדשים אבל הרא"ש כשם הר"מ אחמיר בדבר ע"ש ועיין עוד במ"ש הרא"ש סוף בכורות וכן הוא דעת ר"י ורביע אלמנן שחולקים על הר"מ ממין ממ"ש הסמ"ג והמרדכי ע"ש:

מוסף רש"י

מתה מאליה. כרעב (בכורות נג.). **והרועי בהמה דקה.** ישראל, שאחתן נוגעים שמרעים בהמתן בשדות אחרים (סנהדרין ל.). **לא מעלין ולא מורידין.** לא מעלים אותם מן הבור לגילום מן המיתה ולא מורידים אותם לגיר למיתם בידים (שם).

רבינו חננאל

ולמשה. אינו דעיקור בנישור הוא ורמינהו אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין בזמן הזה ואם הקדיש והערך או החרים בהמה תיעקר ואיזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאליה. פירות בסות וכלים ירקבו מעות וכל מתכות יוליכם לים המלח. ופריק אביי לעולם העיקור בנישור הוא אבל קדשים שאני מפני מה אינו מנשר פרסותיה משום בזיון קדשים אלא נועל דלת בפניה. ואמרי' נשחטיה ונקבריה ודתי' חיישינן דלמא אכיל ליה ואתי לידי תקלה. ונשוייה גיסטרא פי' גיסטרא חותכה לשנים וחציה נופלת לכאן וחציה נופלת לכאן אלא שיחתכנה לשנים ונעשית נבילה. ואינו בא לידי תקלה. ודתי אביי אסור לעשות כן בקדשים דכתיב ונתצתם את מזבחותם ונתרון זה הריסה שמשליך אבניו אילך ואילך וכתיב לא תעשון כן לה' אלהיכם כלומר כל דבר שהוא לה' לא תעשה בו כעין הריסה. רבא אמר מפני מה אינו מנשר בקדשים מפני שהוא כמטיל מום בקדש. בעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה לדמי מיהא חזי לאפוקי האי דאקדיש דלא חזי לגופיה ולא לדמיה. אמר ליה ר' יונה לר' אילעא קתני בהמה תעקר עבד עובד כוכבים מאי אמר ליה מאי קמיבעיא לך והתניא העובדי כוכבים והרועי בהמה דקה לא מעלין אותם מן הבור ולא מורידין מכלל שאפילו עבד עובד כוכבים אם קנאו בידיד אינו חייב לאבדו בידים: הא דתניא לוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות אסקה רב אשי משום מעוטיהו הוא דשרי ולא שנא עבד עובד כוכבים ולא שנא עבד ישראל. [1] ביום אידו ר' ירמיה זבן פיתא ואמרי לה ביתא ותרוייהו מבעל הבית זבני ולא שקלי מיניהו מיכסא וכל חד אמר חבראי מתגר זבן לפיכך אמר ליה כל חד לחבריה יתמא עבד רבך הכי שקנה מתגר כאשר קנית אתה: אמר ר' אבא בריה דר' חייא אילמלא היה ר' יוחנן האידנא דשקלי מיכסא אפילו בבעלי בתים הוה אסיר. אי הכי ר' יעקב דר' ירמיה היכי זבני ומרקי מבעל הבית שאינו קבוע זבון דלא שקלי מיניהו מידי: **מתני'** אלו דברים אסורין למכור לעובד כוכבים איסטרובלין כו' פי' פירי דארזא. בנות שוח פין תאנים לבנים בפטוטרותיהן בעוקציהן מפני שמקריבין אותו דורון לעבודת

[1] נראה דע"ל ר' ירמיה זכן פיתא ביום אידו ואמרי לה ביתא ור' יעקב זבן סנדלא ותרוייהו מבעל הבית זבני.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com